

European Securities and
Markets Authority

Suunised

MiFID II sobivusnõuete teatud aspektide kohta

Sisukord

I. Reguleerimisala.....	3
II. Mõisted	3
III. Eesmärk	4
IV. Järgimis- ja aruandluskohustus.....	5
V. Suunised MiFID-sobivusnõuete teatud aspektide kohta	5

I. Reguleerimisala

Kellele?

1. Käesolevaid suuniseid kohaldatakse:
 - a. pädevatele asutustele ja
 - b. ühingutele.

Mida?

2. Käesolevaid suuniseid kohaldatakse seoses direktiivi 2014/65/EL¹ (MiFID II) I lisa A jaos loetletud investeerimisteenuste osutamisega:
 - a. investeerimisinõustamine;
 - b. portfelligalitsemine.
3. Käesolevates suunistes käsitletakse peamiselt olukordi, kus teenuseid osutatakse jaeklientidele. Suuniseid tuleks samuti kohaldada, kui see on asjakohane, juhul kui teenuseid osutatakse kutselistele klientidele, võttes arvesse komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/565² (MiFID II delegeeritud määrus) artikli 54 lõike 3 kohaseid sätteid ja MiFID II II lisa.

Millal?

4. Käesolevaid suuniseid kohaldatakse alates 60. kalendripäevast pärast punktis 13 nimetatud aruandlusnõude kuupäeva.

Varasemad finantsinstrumentide turgude direktiivi³ kohaselt välja antud ESMA suunised kaotavad kehtivuse samal kuupäeval.

II. Mõisted

5. Kui ei ole märgitud teisiti, on suunistes kasutatud mõistetel sama tähendus mis finantsinstrumentide turgude 2. direktiivis (MiFID II) ja MiFID II delegeeritud määruses.
6. Lisaks kasutatakse käesolevates suunistes järgmisi mõisteid:

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (ELT L 173, 12.6.2014, lk 349).

² Komisjoni 25. aprilli 2016. aasta delegeeritud määrus (EL) 2017/565, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/65/EL seoses investeerimisühingute suhtes kohaldatavate organisatsiooniliste nõuete ja tegutsemistingimustega ning nimetatud direktiivi jaoks määratletud mõistetega (ELT 87, 31.3.2017, lk 1–83).

³ ESMA/2012/387 – Finantsinstrumentide turgude direktiivi (MiFID) sobivusnõuete teatud aspektide suunised.

- „investeerimistoode“ – finantsinstrument (MiFID II artikli 4 lõike 1 punkti 15 tähenduses) või struktureeritud hoius (MiFID II artikli 4 lõike 1 punkti 43 tähenduses);
 - „ühingud“ – äriühingud, kelle suhtes kohaldatakse punktis 1 sätestatud nõudeid, ning need hõlmavad investeerimisühinguid (nagu on määratletud MiFID II artikli 4 lõike 1 punktis 1), sealhulgas krediidasutusi, kui nad osutavad investeerimisteenusel ja tegelevad investeerimistegevusega (MiFID II artikli 4 lõike 1 punkti 2 tähenduses), investeerimisühinguid ja krediidasutusi (kui nad tegelevad müügiga või nõustavad kliente investeerimishoiuste valdkonnas), eurofondide valitsejaid ja väliseid alternatiivsete investeerimisfondide valitsejaid (AIFI valitsejaid) (nagu on määratletud alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate direktiivi⁴ artikli 5 lõike 1 punktis a), kui nad osutavad individuaalse portfelli haldamise investeerimisteenusel või kõrvalteenusel (eurofondide direktiivi⁵ artikli 6 lõike 3 punktide a ja b ning alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate direktiivi artikli 6 lõike 4 punktide a ja b tähenduses);
 - „sobivuse hindamine“ – klienditeabe kogumise tervikprotsess ning investeerimistoote kliendile sobivuse hilisem hindamine, mis põhineb ka ühingu headel teadmistel toodetest, mida ta saab soovitada või millesse kliendi nimel investeerida;
 - „robotnõustamine“ – investeerimisnõustamise või portfelligalitseamise teenuste osutamine (täielikult või osaliselt) automaatse või poolautomaatse süsteemi kaudu, mida kasutatakse klientidega suhtlemise vahendina.
7. Käesolevaid suuniseid kohaldatakse täies ulatuses kõigile ühingutele, kes osutavad investeerimisnõustamise või portfelligalitseamise teenuseid, olenemata kliendisuhtluse vahenditest. Mõne suunise kohaldamist loetakse eriti oluliseks juhul, kui ühingud osutavad „robotnõustamist“ (nagu on määratletud käesolevates suunistes eespool), sest sellisel juhul on klientide ja ühingute töötajate vaheline suhtlus piiratud (või puudub täielikult). See on tekstis eraldi välja toodud, kui on asjakohane.
8. Suunistes ei kajastata vältimatuid kohustusi, mistõttu kasutatakse sageli sõna „peaks“. MiFID II direktiivi nõude kirjeldamisel kasutatakse sõnu „peab“ või „on vaja“.

III. Eesmärk

9. Käesolevate suuniste eesmärk on selgitada MiFID II direktiivis sätestatud sobivusnõuete teatud aspektide kohaldamist, et tagada MiFID II direktiivi artikli 25 lõike 2 ning MiFID II delegeeritud määruse artiklite 54 ja 55 ühtne, ühetaoline ja järjekindel kohaldamine.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2011. aasta direktiiv 2011/61/EL alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate kohta, millega muudetakse direktiive 2003/41/EÜ ja 2009/65/EÜ ning määruseid (EÜ) nr 1060/2009 ja (EL) nr 1095/2010 (ELT L 174, 1.7.2011, lk 1–73).

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/65/EÜ vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeringuks loodud ettevõtjaid (eurofondid) käsitlevate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (ELT L 302, 17.11.2009, lk 32).

10. Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) loodab, et käesolevate suunistega edendatakse MiFID II direktiivi sobivusnõuete tõlgendamise ja nende järelevalvealaste käsitusviiside lähenemist, rõhutades mitut olulist teemat ja suurendades sellega olemasolevate standardite väärtust. Aidates tagada ettevõtjate vastavust regulatiivsetele standarditele, eeldab ESMA, et koos sellega tugevneb investorite kaitse.

IV. Järgimis- ja aruandluskohustus

Suuniste staatus

11. Käesolev dokument sisaldab ESMA määruse⁶ artikli 16 kohaselt välja antud suuniseid. Vastavalt ESMA määruse artikli 16 lõikele 3 peavad pädevad asutused ja finantsturu osalised tegema kõik selleks, et suuniseid järgida.
12. Pädevad asutused, kellele käesolevaid suuniseid kohaldatakse, peaksid suuniseid järgima, kasutades neid vajaduse korral oma riiklikes õigus- ja/või järelevalveraamistikes, ka siis, kui teatud suunised on suunatud peamiselt finantsturu osalistele. Käesoleval juhul peaksid pädevad asutused järelevalvetegevuse kaudu tagama, et finantsturu osalised järgivad suuniseid.

Aruandlusnõuded

13. Pädevad asutused, kellele neid suuniseid kohaldatakse, peavad vajaduse korral kahe kuu jooksul alates käesoleva dokumendi avaldamisest ESMA veebisaidil kõigis ELi ametlikes keeltes, ESMA-le teatama, kas nad järgivad suuniseid või kavatsevad hakata neid järgima, koos mittejärgimise põhjustega juhtudel, kui nad ei järgi suuniseid või ei kavatse neid järgima hakata.
14. Ühingud ei pea teatama, kas nad järgivad käesolevaid suuniseid või mitte.

V. Suunised MiFID II-sobivusnõuete teatud aspektide kohta

I.I TEAVE KLIENTIDELE SOBIVUSE HINDAMISE EESMÄRGI KOHTA

Asjakohased õigusaktid: MiFID II direktiivi artikli 24 lõiked 1, 4 ja 5 ning MiFID II delegeeritud määruse artikli 54 lõige 1.

1. üldsuunis

15. Ühingud peaksid teatama klientidele selgelt ja mõistetavalt sobivuse hindamisest ja sellest, et sobivuse hindamise põhjus on võimaldada ühingul tegutseda kliendi parimates huvides. Teade peaks sisaldama selgitust selle kohta, et hindamise tegemise eest vastutab ühing, et kliendid mõistaksid, miks neil palutakse esitada teatud teavet ning

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1095/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve), muudetakse otsust nr 716/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/77/EÜ.

miks on oluline, et asjaomane teave oleks ajakohane, täpne ja täielik. Sellist teavet võib esitada standardvormis.

Toetavad suunised

16. Sobivuse hindamise teave peaks aitama klientidel mõista nõuete eesmärki. See peaks innustama neid esitama õiget ja piisavat teavet oma teadmiste, kogemuste, finantsolukorra (sh nende võime kohta katta kahjumit) ja investeerimiseesmärkide (sh nende riskitaluvuse) kohta. Ühingud peaksid kliendile rõhutama, et on oluline koguda täielikku ja täpset teavet, et ühing saaks soovitada kliendile sobivaid tooteid või teenuseid. Ilma asjaomase teabeta ei saa ühingud pakkuda klientidele investeerimisenõustamise ega portfelligalitseamise teenuseid.
17. Ühingud ise otsustavad, kuidas nad klientidele sobivuse hindamisest teatavad. Samas peaks kasutatav vorm võimaldama teha kontrole, kas teave on edastatud.
18. Ühingud ei tohiks väita ega jätta muljet, et investeeringu sobivuse üle otsustab klient või klient määrab, mis finantsinstrumendid tema isikliku riskiprofiiliga sobivad. Ühingud ei tohiks näiteks teatada kliendile, et tema valitud konkreetne finantsinstrument on talle parim võimalik, või nõuda, et klient kinnitaks instrumendi või teenuse sobivust.
19. Mis tahes vastutuse välistamised (või muud sarnased avaldused), mille eesmärk on piirata ühingu vastutust sobivuse hindamisel, ei mõjuta kuidagi klientidele praktikas pakutud teenuse kirjeldamist ega ühingu asjaomastele nõuetele vastavuse hindamist. Näiteks ei tohi ühingud kliendi teabe (nagu nende investeeringu tähtaja/hoidmisaja või riskitaluvusega seotud teave) kogumisel sobivuse hindamiseks väita, et nad ei hinda sobivust.
20. Kliendile robotnõustamise kaudu pakutavate teenustega seotud võimalike tabelünnkadega lahendamiseks peaksid ühingud teavitama klienti lisaks muule nõutavale teabele järgmisest:
 - üksikasjalik selgitus inimsekkumise täpsest astmest ja ulatusest ning kuidas klient saab suhelda inimesega;
 - selgitus selle kohta, et kliendi antavatel vastustel on otsene mõju soovitatud või nende nimel tehtud investeerimisotsuse sobivuse määramisel;
 - investeerimisenõustamise või portfelligalitseamise teenuse osutamisel kasutatavate teabeallikate kirjeldus (nt kui kasutatakse veebiküsimustikku, peaksid ühingud selgitama, et robotnõustamise aluseks võidakse võtta ainult küsimustiku vastused või kas ühingul on juurdepääs muudele kliendiandmetele või kontodele);
 - selgitus selle kohta, kuidas ja millal toimub kliendiandmete uuendamine lähtuvalt kliendi olukorrast, isiklikest asjaoludest jne.

21. Eeldusel et kogu klientidele esitatud teave ja aruanded vastavad asjaomastele sätetele (sh kohustused esitada teavet püsival andmekandjal), peaksid ühingud lisaks hoolikalt kaaluma, kas nende kirjalikud vastutuse välistamised on kavandatud tõhusana (nt vastutuse välistamised on klientidele otseselt kättesaadavad ega ole varjatud ega ebaselged). Robotnõustamist pakkuvate ühingute puhul võib see eelkõige hõlmata järgmist:

- asjakohase teabe rõhutamine (nt kasutatakse selliseid kujunduselemente nagu hüpikaknad);
- tuleks kaaluda, kas teatud teabele võiks lisada interaktiivse teksti (nt kasutatakse selliseid kujunduselemente nagu kohtspikreid) või teisi vahendeid, et anda lisateavet otsivatele klientidele üksikasjalikku teavet (nt korduma kippuvate küsimuste (KKK) jaotise kaudu).

I.II TUNNE OMA KLIENTI JA OMA TOODET

Klientide mõistmiseks vajalik kord

Asjakohased õigusaktid: MiFID II direktiivi artikli 16 lõige 2 ja artikli 25 lõige 2 ning MiFID II delegeeritud määruse artikli 54 lõiked 2–5.

2. üldsuunis

22. Ühingutel tuleb kehtestada ning rakendada poliitikat ja menetlusi (sealhulgas asjakohased vahendid), mida on vaja klientidega seotud oluliste faktide ja omaduste mõistmiseks. Ühingud peaksid tagama, et klientide kohta kogutud teabe hindamine toimub järjepidevalt, olenemata asjaomase teabe kogumiseks kasutatavatest vahenditest.

Toetavad suunised

23. Ühingute poliitika ja menetlused peaksid neil võimaldama koguda ja hinnata kogu teavet, mida on vaja iga kliendi sobivuse hindamiseks, võttes samas arvesse 3. suunises sätestatud elemente.
24. Ühingud võiksid näiteks kasutada küsimustikke (ka digitaalses vormingus), mille täidavad kliendid ise või ühingud klientidega peetavate arutelude ajal. Ühingud peaksid tagama, et kliendid saavad neile esitatud küsimustest tõenäoliselt õigesti aru ning et igasugune teabe kogumiseks kasutatud muu meetod on välja töötatud sobivuse hindamiseks vajaliku teabe saamiseks.
25. Sobivuse hindamiseks klientidelt vajaliku teabe kogumiseks küsimustike koostamisel peaksid ühingud teadma ning võtma arvesse kõige tavapärasemaid põhjusi, miks investorid võiksid vastata küsimustikule valesti. Eelkõige:

- tähelepanu tuleks pöörata küsimustiku selgusele, ammendavusele ja arusaadavusele, vältides eksitavat, segadust tekitavat, ebatäpset ja liiga tehnilist sõnavara;
 - kujundus peaks olema hoolikalt läbi mõeldud ning vältima investorite valikute suunamist (kiri, reavahe jne);
 - vältida tuleks küsimuste esitamist sarjadena (teabe kogumine mitme elemendi kohta ühe küsimuse kaupa, eelkõige teadmiste, kogemuste ja riskitaluvuse hindamisel);
 - ühingud peaksid hoolikalt kaaluma küsimuste esitamise järjekorda, et andmete kogumine oleks tõhus;
 - et oleks võimalik tagada vajalike andmete kogumine, ei tohiks üldjuhul kasutada küsimustikus küsimusele vastamata jätmise võimalust (eriti investori finantsolukorra kohta teabe kogumisel).
26. Ühingud peaksid samuti võtma mõistlikke samme, et hinnata kliendi arusaamist investeerimisriskidest ning investeringutega kaasneva riski ja saadava tootluse vahelisest suhtest, sest see on keskse tähtsusega, et võimaldada ühingutel sobivuse hindamisel tegutseda kliendi parimates huvides. Seega peaksid ühingud küsimuste esitamisel selgitama selgelt ja lihtsalt, et küsimustele vastamise eesmärk on aidata hinnata klientide suhtumist riski (riskiprofiil) ning sellest tulenevalt neile sobivaid finantsinstrumente (ning nendega seotud riske).
27. Sobivuse hindamiseks vajalik teave sisaldab mitmesuguseid elemente, mis võivad mõjutada näiteks kliendi finantsolukorra (sh tema võime katta kahjumit) või investeerimiseesmärkide (sh riskitaluvus) analüüsi. Sellised elemendid on näiteks järgmised:
- kliendi perekonnaseis (eelkõige kliendi õiguspädevus käsutada vara, mis võib kuuluda ka tema partnerile);
 - kliendi pereolud (muutused kliendi pereoludes, nt lapse sünd või täisealise lapse astumine ülikooli, võivad mõjutada tema finantsolukorda);
 - kliendi vanus (mis on enamasti oluline, et hinnata õigesti investeerimiseesmärke, eelkõige finantsriski taset, mida investor on valmis võtma, samuti hoidmisaja/investeerimistähtaega, mis näitab soovi hoida investeringut teatud ajaperioodi jooksul);
 - kliendi tööhõiveolukord (töökoha kindluse määr või asjaolu, et klient läheneb pensionieale, võib mõjutada tema finantsolukorda või investeerimiseesmärke);
 - kliendi likviidsusvajadus teatud asjakohaste investeringute korral või vajadus rahastada tulevast finantskohustust (nt vara ost, õppemaksud).

28. ESMA arvates oleks ühingute jaoks hea praktika arvestada kliendi investeerimiseesmärkide kohta teabe kogumisel mitterahalisi elemente ning lisaks punktis 27 loetletud elementidele koguda teavet kliendi keskkonna-, ühiskondlike ja juhtimisteguritega seotud eelistuste kohta.
29. Vajaliku teabe määramisel peaksid ühingud arvestama mõju, mida iga asjaomase teabega seotud oluline muudatus võib avaldada sobivuse hindamisele.
30. Ühingud peaksid võtma kõik vajalikud meetmed, et piisavalt hinnata klientide arusaamist ühingu pakutavate tooteliikide peamistest omadustest ja nendega seotud riskidest. Kliendi teadmiste ja kogemuste õigeks hindamiseks on eriti oluline, et ühingud kasutaksid mehhanisme, millega välditakse enesehindamist ning tagatakse kliendi esitatud vastuste järjepidevus⁷. Kliendi teadmiste ja kogemuste kohta kogutud teavet tuleks võtta arvesse tervikuna, et anda üldhinnang kliendi arusaamisele toodetest ja soovitatud tehingute või portfelliavalitsemisega seotud riskidest.
31. Samuti peaksid ühingud hindama kliendi arusaamist põhilistest finantsalastest mõistetest, näiteks sellistest nagu investeerimisrisk (sh kontsentratsioonirisk) ning riski ja tulu tasakaal. Selleks peaksid ühingud kaaluma võetud riski tasemest tuleneda võiva kahjumi/tulu taseme ligikaudsete ja ammendavate näidete kasutamist ning hindama kliendi vastust asjaomastele stsenaariumidele.
32. Ühingud peaksid koostama küsimustikud selliselt, et kliendi kohta oleks võimalik saada vajalikku teavet. See võib olla eriti oluline ühingute puhul, kes pakuvad robotnõustamise teenuseid, sest tegemist on piiratud inimsuhtlusega. Hindamisnõuete järgimise tagamiseks peaksid ühingud arvestama järgmiste teguritega:
 - kas veebiküsimustiku kaudu kogutud teave võimaldab ühingul järeldada, et nõuanded on klientidele sobilikud, arvestades nende teadmisi ja kogemusi, finantsolukorda ning investeerimiseesmärke ja -vajadusi;
 - kas küsimustikus sisalduvad küsimused on piisavalt selged ja/või kas küsimustik annab vajaduse korral klientidele lisaselgitusi või toob näiteid (nt selliste kujunduselementide nagu kohtspikrid või hüpinkaknad kaudu);
 - kas veebiküsimustikku täitvad kliendid saavad kasutada inimsuhtluse võimalust (sh kaugsuhtlust e-posti või mobiiltelefoni teel);
 - kas on võetud meetmeid ebajärjepidevate kliendivastustega tegelemiseks (nt kasutades küsimustiku kujundamisel funktsioone, mis hoiatavad kliente, kui nende vastused on sisuliselt ebajärjepidevad, ning soovivad neil vastused uuesti läbi mõelda, või rakendades süsteeme, mis märgistavad automaatselt kliendi esitatud

⁷ Vt 4. suunis.

ebajärjepideva teabe, et ühing saaks selle läbi vaadata või anda selle kohta tagasisidet).

Klientidelt kogutava teabe ulatus (proportsionaalsus)

Asjakohased õigusaktid: MiFID II direktiivi artikli 25 lõige 2 ning MiFID II delegeeritud määruse artikli 54 lõiked 2–5 ja artikkel 55.

3. üldsuunis

33. Enne investeerimisnõustamise või portfelligalitseamise teenuste osutamist on ühingutel alati vaja koguda vajalikku teavet⁸ kliendi teadmiste, kogemuste, finantsolukorra ja investeerimiseesmärkide kohta. Vajaliku teabe ulatus võib olla mitmesugune ning arvesse tuleb võtta osutatavate investeerimisnõustamise või portfelligalitseamise teenuste omadusi, investeerimistoodete liiki ja omadusi ning klientide omadusi.

Toetavad suunised

34. Vajaliku teabe kindlaksmääramisel peaksid ühingud võtma kliendi teadmiste, kogemuste, finantsolukorra ja investeerimiseesmärkide kohta arvesse järgmist:

- finantsinstrumendi või -tehingu liik, mida ühing võib soovitada või millega seotud lepinguid sõlmida (sealhulgas riski keerukus ja tase);
- selle teenuse olemus ja ulatus, mida ühing võib osutada;
- kliendi vajadused ja asjaolud;
- kliendi liik.

35. Kuigi kogutava teabe ulatus võib varieeruda, jääb alati samaks standard, millega tagatakse, et soovitus või kliendi nimel tehtav investeering on kliendile sobiv. MiFID-direktiiviga võimaldatakse ühingutel koguda teavet koguses, mis on proportsionaalne nende pakutavate toodete ja teenustega, või ulatuses, milles klient taotleb konkreetseid investeerimisnõustamise või portfelligalitseamise teenuseid. Sellega ei lubata ühingutel vähendada klientidele ette nähtud kaitset.

36. Pakkudes näiteks keerukatele⁹ või riskantsetele¹⁰ finantsinstrumentidele juurdepääsu lepinguid, peaksid ühingud hoolikalt kaaluma, kas neil on vaja koguda kliendi kohta rohkem üksikasjalikku teavet, kui nad koguksid juhul, kui võimalikud oleksid vähem keerukad või riskantsed instrumendid. See tähendab, et ühingud saavad hinnata kliendi

⁸ Vajaliku teabena tuleks mõista teavet, mida ühingud peavad koguma MiFID II direktiivi sobivuse nõuetele vastamiseks.

⁹ Vastavalt MiFID II direktiivis sätestatule ning võttes arvesse 7. suunises esitatud kriteeriume.

¹⁰ Iga ühing määrab eelnevalt kindlaks tema investoritele esitatavas pakumises sisalduvate finantsinstrumentide riskitaseme, võttes võimaluse korral arvesse ühingu üle järelevalvet teostava pädeva asutuse antud võimalikke suuniseid.

suutlikkust mõista ja finantsiliselt kanda selliste instrumentide riske¹¹. Asjaomaste keerukate toodete puhul eeldab ESMA, et ühingud hindaksid põhjalikult muu hulgas kliendi teadmisi ja kogemusi, sealhulgas näiteks tema võimet aru saada mehhanismidest, mis muudavad investeerimistoote keerukaks, kas klient on juba varasemalt sarnaste toodetega (näiteks tuletisinstrumentid või võimendusega tooted) kaubelnud, nendega kauplemise aega jne.

37. Mittelikviidsete instrumentide¹² korral sisaldab kogutav vajalik teave andmeid selle kohta, kui kaua on klient valmis investeerimist hoidma. Alati on vaja koguda teavet kliendi finantsolukorra kohta; kogutava teabe ulatus võib sõltuda selliste finantsinstrumentide liigist, mida soovitatakse või millega liitutakse. Näiteks mittelikviidsete või riskantsete finantsinstrumentide korral võib vajalik kogutav teave sisaldada kõiki järgmisi elemente, mida on vaja, et määrata, kas kliendi finantsolukord võimaldab tal investeerida või säilitada sellistesse instrumentidesse tehtud investeerimist:

- kliendi regulaarne sissetulek ja kogusissetulek, kas sissetulek teenitakse alalise või ajutise tegevuse tulemusena ning sissetuleku allikas (näiteks töötasu, pension, investeerimistulu, üüritulu jne);
- kliendi vara, sealhulgas likviidne vara, investeerimised ja kinnisvara, sealhulgas kliendi võimalikud finantsinvesteeringud, isiklik vara ja kinnisvarainvesteeringud, pensionifondid ja kõik rahalised hoiused vms. Kui see on asjakohane, peaks ühing koguma teavet ka võimalike olemasolevate, eespool nimetatud varade tingimuste, tähtaegade, kättesaadavuse, laenude, garantiide ja vajaduse korral muude piirangute kohta;
- kliendi regulaarsed finantskohustused, sealhulgas nii kliendi juba võetud kui ka alles võetavad kohustused (kliendi arvelduskontod, võlgade kogusumma, muud korralised kohustused jt).

38. Kogutava teabe kindlaksmääramisel peaksid ühingud arvestama ka osutatava teenuse laadiga. Praktikas tähendab see järgmist:

- kui osutatakse investeerimisnõustamist, peaksid ühingud koguma piisavalt teavet, et saaks hinnata kliendi suutlikkust mõista iga sellise finantsinstrumendi riske ja olemust, mida ühing kavatab kliendile soovitada;
- kui osutatakse portfellihooldamise teenust ja ühing teeb kliendi nimel investeerimisotsuseid, võivad teadmised ja kogemused, mida klient vajab seoses portfelli potentsiaalselt kuuluda võivate kõigi finantsinstrumentidega, olla vähem

¹¹ Igal juhul peaks ühing selleks, et tagada klientide arusaamine investeerimisriskist ja võimalikust kantavast kahjust, võimaluste piires tutvustama riske selgelt ja arusaadavalt; ühing võib selleks kasutada illustreerivaid näiteid kahjumi ulatuse kohta olukorras, kui investeerimistulemuslikkus on väike.

¹² Iga ühing määrab eelnevalt kindlaks, millist investoritele esitatavas pakkumises sisalduvat finantsinstrumenti peab ta mittelikviidseks, võttes võimaluse korral arvesse ühingu üle järelevalvet teostava pädeva asutuse antud võimalikke suuniseid.

üksikasjalikud kui siis, kui kliendile osutatakse investeerimisnõustamise teenust. Sellegipoolest peaks klient ka sellistes olukordades mõistma vähemalt üldisi portfelliga seotud riske ja saama üldiselt aru kõikide portfellis sisalduda võivate finantsinstrumentidega seotud riskidest. Ühingud peaksid väga selgelt mõistma ja teadma kliendi investeerimisprofiili.

39. Samuti võib kliendi kohta kogutava teabe üksikasjalikkuse tase oleneda kliendi soovitava teenuse ulatusest. Ühingud peaksid näiteks koguma rohkem teavet nende klientide kohta, kes paluvad kogu finantsportfelli hõlmavat investeerimisnõustamist, kui nende kohta, kes küsivad konkreetset nõu, kuidas investeerida teatud rahasummat, mis on suhteliselt väike osa nende üldisest portfelist.
40. Ühingud peaksid kogutava teabe kindlaksmääramisel arvestama ka kliendi olemusega. Tavaliselt tuleks näiteks koguda põhjalikumat teavet potentsiaalselt haavatavate klientide (nägu eakad kliendid) või kogenematute klientide kohta, kes taotleavad investeerimisnõustamise või portfelligalitseemise teenuseid esimest korda. Kui ühing osutab investeerimisnõustamise või portfelligalitseemise teenuseid kutselisele kliendile (kes on selleks õigesti liigitatud), on õigus eeldada, et kliendil on vajalik kogemuste ja teadmiste tase, ning seepärast ei ole vaja nende asjaolude kohta teavet hankida.
41. Ka siis, kui investeerimisteenus koosneb investeerimisnõustamise ja portfelligalitseemise teenuse osutamisest iseenesest kutselisele kliendile,¹³ on ühingul õigus eeldada, et klient suudab finantsiliselt kanda tehinguga seonduvaid mis tahes investeerimisisriske, mis on vastavuses kliendi investeerimiseesmärkidega, ning seetõttu ei ole üldiselt vaja hankida teavet kliendi finantsolukorra kohta. Sellist teavet tuleks siiski hankida, kui see on nõutav kliendi investeerimiseesmärke silmas pidades. Kui klient soovib näiteks maandada riski, peab ühingul olema selle riski kohta üksikasjalik teave, et ta oskaks soovitada tõhusat riskide maandamise instrumenti.
42. Kogutav teave sõltub ka kliendi vajadustest ja olukorrast. Ühingul on tõenäoliselt vaja näiteks mitmesuguste ja/või pikaajaliste investeerimiseesmärkidega kliendi finantsolukorra kohta üksikasjalikumat teavet kui turvalist lühiajalist investeeringut taotleva kliendi korral.¹⁴
43. Teave kliendi finantsolukorra kohta sisaldab teavet tema investeeringute kohta. See tähendab, et ühingutel on eeldatavalt teave kliendi finantsinvesteeringute kohta ühingus iga instrumendi kohta eraldi. Sõltuvalt osutatud nõustamise ulatusest peaksid ühingud samuti julgustama kliente esitama andmeid teistes ühingutes hoitavate finantsinvesteeringute kohta, võimaluse korral ka iga instrumendi kohta eraldi.

¹³ MiFID II direktiivi II lisa I jao kohaselt (kliendikategooriad, keda käsitletakse kutseliste klientidena).

¹⁴ Mõnel juhul ei pruugi klient soovida anda täielikku teavet oma finantsolukorra kohta. Asjaomase küsimuse kohta teabe saamiseks vt MiFID II direktiivi investorite kaitsega seotud teemade küsimuste ja vastuste osa (ESMA35-43-349).

Klienditeabe usaldusväarsus

Asjakohased õigusaktid: MiFID II direktiivi artikli 25 lõige 2 ning MiFID II delegeeritud määruse artikli 54 lõike 7 esimene alapunkt.

4. üldsuunis

44. Ühingud peaksid võtma mõistlikke meetmeid ning kasutama asjakohaseid vahendeid, et tagada klientide kohta kogutava teabe usaldusväarsus ja järjepidevus, ning mitte liialt tuginema kliendi enesehindamisele.

Toetavad suunised

45. Eeldatakse, et kliendid esitavad sobivuse hindamiseks õiget, ajakohast ja täielikku teavet. Ühingutel tuleb siiski võtta mõistlikud meetmed, et kontrollida kogutud klienditeabe usaldusväarsust, täpsust ja järjepidevust¹⁵. Ühingud jäävad vastutama selle eest, et neil oleks sobivuse hindamiseks piisav teave. Seepärast ei loeta ükskõik missugust kliendi allkirjastatud lepingut või ühingu poolset andmete avalikustamist, mille eesmärk on ühingu vastutuse piiramine seoses sobivuse hindamisega, vastavaks MiFID II direktiivis ja sellega seotud delegeeritud määruses sätestatud asjaomastele nõuetele.
46. Enesehinnangut peaksid tasakaalustama objektiivsed kriteeriumid. Näited:
- selle asemel et küsida kliendilt, kas ta saab aru riski-tulu tasakaalu ning riskide hajutamise mõistetest, võiks ühing tuua mõned praktilised näited olukordadest, mis võivad praktikas tekkida, kasutades selleks näiteks graafikuid või positiivseid ja negatiivseid stsenaariume;
 - selle asemel et küsida kliendilt, kas ta tunneb endal olevat teatud toodetesse investeerimiseks piisavat kogemust, võiks ühing kliendilt küsida, mis tooteliike ta tunneb ning kui hiljutine ja sage on tema kauplemiskogemus asjaomaste toodetega;
 - selle asemel et küsida, kas kliendid usuvad, et neil on investeerimiseks piisavalt rahalisi vahendeid, võiks ühing küsida faktilist teavet kliendi finantsolukorra (nt regulaarne sissetulekuallikas ja tasumata kohustused) kohta (nt pangalaenuid või muud võlad, mis võivad oluliselt mõjutada kliendi suutlikkust finantsiliselt kanda investeringuga seotud riske ja katta sellega seotud kahjumit);
 - selle asemel et küsida, kas klient tunneb end riski võttes kindlana, võiks ühing küsida, kui suurt kahju oleks klient teatud aja jooksul kas üksikinvesteeringu või kogu portfelli korral valmis kandma.

¹⁵ Kutseliste klientidega tegelemisel peaksid ühingud arvesse võtma 3. suunises viidatud proportsionaalsuse põhimõtteid, mis on kooskõlas MiFID II delegeeritud määruse artikli 54 lõikega 3.

47. Klientide riskitaluvuse hindamisel küsimustiku kaudu peaksid ühingud lisaks tulevaste investeringute soovitatavate riski-tulu näitajate uurimisele arvesse võtma ka kliendi riskitaju. Seega kuigi riskitaluvuse puhul tuleks enesehinnangut vältida, võiks esitada selgeid küsimusi klientide isiklike valikute kohta ebaselge riski korral. Esitades kliendile küsimuse selle kohta, kuidas ta reageeriks portfelli väärtuse vähenemise korral, võiksid ühingud lisaks kasutada näiteks graafikuid, konkreetseid protsente või arvnäitajaid.
48. Kui ühingud tuginevad sobivuse hindamisel klientide kasutatavatele vahenditele (näiteks veebiküsimustikud või riskiprofiili koostamise tarkvara), peaksid nad tagama, et neil oleksid olemas sobivad süsteemid ja kontrollimehhanismid, millega kindlustatakse, et vahendid on otstarbekohased ja annavad rahuldavaid tulemusi. Riskiprofiili koostamise tarkvara võiks näiteks sisaldada mõningaid klientide vastuste järjepidevuse kontrollimise mehhanisme, et avastada kogutud teabe eri osade vastuolud.
49. Ühingud peaksid ka võtma mõistlikke meetmeid, et leevendada selliste vahendite kasutamisega seotud võimalikke riske. Riskid võivad näiteks tekkida siis, kui kliente julgustatakse andma teatud vastuseid, et saada juurdepääs finantsinstrumentidele, mis ei pruugi neile sobida (ilma et klientide tegelikku olukorda ja vajadusi oleks korrektselt kajastatud)¹⁶.
50. Klienditeabe terviklikkuse tagamiseks peaksid ühingud vaatlema kogutud teavet tervikuna. Ühingud peaksid olema tähelepanelikud kõigi kogutud teabe eri osade vahel esineda võivate oluliste vastuolude suhtes ning pöörduma mis tahes ebakõlade ja ebatäpsuste lahendamiseks kliendi poole. Selliseid vastuolusid esineb näiteks klientidel, kellel on vähe teadmisi ja kogemusi, vaenulik suhtumine riskidesse või kellel on usaldatav riskiprofiil ja ambitsioonikad investeerimiseesmärgid.
51. Ühingud peaksid võtma meetmeid seoses riskiga, et kliendid võivad oma teadmisi ja kogemusi üle hinnata, lisades näiteks küsimusi, mis aitaksid neil hinnata kliendi üldist arusaama eri finantsinstrumentide omadustest ja riskidest. Sellised meetmed võivad olla eriti olulised robotnõustamise korral, sest klientidele omane ülehindamine võib olla suurem juhul, kui nad esitavad teavet automaatse (või poolautomaatse) süsteemi kaudu, eelkõige olukordades, kus klientide ja ühingu töötajate vaheline suhtlus on eeldatavalt piiratud või puudub täielikult.

¹⁶ Sellega seoses vt ka 5. suunise punkt 54, milles käsitletakse riski, et ühingud mõjutavad klienti varasemalt esitatud andmeid muutma, kuigi kliendi tegelik olukord ei ole muutunud.

Klienditeabe ajakohastamine

Asjakohased õigusaktid: MiFID II direktiivi artikli 25 lõige 2 ning MiFID II delegeeritud määruse artikli 54 lõike 7 teine alapunkt ja artikli 55 lõige 3.

5. üldsuunis

52. Kui ühingul on kliendiga jätkuv kliendisuhe (nt pakkudes investeerimishinnoandmist või portfelliadministreerimise teenust), tuleks kliendi sobivuse hindamiseks kehtestada menetlused, millega määratakse kindlaks järgmine:
- (a) millist kogutud klienditeabe osa tuleks ajakohastada ja kui sageli;
 - (b) kuidas teavet ajakohastada ja mida tuleks ühingul teha, kui saadakse täiendavat või ajakohastatud teavet või kui klient ei esita nõutavaid andmeid.

Toetavad suunised

53. Ühinged peaksid korrapäraselt kliendi andmed läbi vaatama, et vältida teabe täielikku aegumist, selle muutumist ebatäpseks või mittetäielikuks. Selleks peaksid ühinged rakendama meetmeid, et julgustada kliente oluliste muutuste ilmnemisel esialgselt esitatud andmeid ajakohastama.
54. Ajakohastamise sagedus võib sõltuda näiteks klientide riskiprofiilist ning arvesse tuleb võtta soovitud finantsinstrumenti. Sobivusnõuete alusel kogutud klienditeabe järgi määrab ühing kliendi investeerimisriski profiili, st mis investeerimisteenused või finantsinstrumendid võivad kliendile üldiselt sobida, arvestades kliendi teadmisi, kogemusi, finantsolukorda (sh tema võimet katta kahjumit) ja investeerimiseesmärke (sh riskitaluvust). Sagedamat ajakohastamist võib tõenäoliselt vajada näiteks riskiprofiil, mis annab kliendile juurdepääsu suuremale hulgale riskantsematele toodetele. Samuti võib ajakohastamise vajadus tekkida teatud sündmuste korral, näiteks kui klient hakkab lähenema pensionieale.
55. Teavet võiks ajakohastada näiteks klientidega peetavate korraliste kohtumiste ajal või saates klientidele asjakohase küsimustiku. Asjakohased meetmed võivad sisaldada ka kliendi profiili muutmist kogutud ajakohastatud teabe alusel.
56. Samuti peaksid ühinged võtma meetmeid vähendamaks riski kliendi innustamiseks oma profiili ajakohastama selliselt, et see oleks sobiv teatud investeerimistootele, mis oleks vastasel juhul kliendile sobimatu, ilma et kliendi tegelik olukord oleks muutunud¹⁷. Asjaomast liiki riskiga tegelemiseks võiksid ühinged näiteks võtta meetmeid, mille abil saaks enne või pärast tehingute tegemist kindlaks teha, kas kliendi profiili on ajakohastatud liiga sageli või lühikese aja jooksul pärast viimast muutmist (eriti kui

¹⁷ Asjaomases kontekstis on olulised ka meetmed, mida rakendatakse klienditeabe usaldusväärsuse tagamiseks, nagu on kirjeldatud 4. suunise punktis 44.

asjaomane muudatus on tehtud vahetult mõni päev enne soovitatud investeringut). Asjaomaseid olukordi võiks seetõttu rõhutada või teatada neist asjakohasele kontrolliüksusele. Selline poliitika ja meetmed on eriti olulised olukordades, kus esineb suurem risk, et ühingu huvi satub vastuollu ühingu klientide parimate huvidega, nt olukordades, kus ühing pakub väärtfabereid oma klientidele või kui ühing saab hüvesid toote turustamise eest. Veel üks oluline tegur, mis vajab asjaomases kontekstis kaalumist, on kliendiga toimuva suhtluse liik (nt näost näkku vs automaatse süsteemi kaudu toimuv suhtlus)¹⁸.

57. Ühingud peaksid teavitama klienti, kui esitatud lisateave toob kaasa muudatusi tema profiilis – kas see muutub riskialtimaks (ning seetõttu võib kliendile sobivaks osutada suurem valik riskantsemaid ja keerukamaid tooteid, millega võib kaasneda suurem kahju) või hoopis konservatiivsemaks (ning seetõttu võib kliendile sobivaks osutada piiratum valik tooteid).

Juriidiliste isikute või rühmade klienditeave

Asjakohased õigusaktid: MiFID II direktiivi artikli 25 lõige 2 ning MiFID II delegeeritud määruse artikli 54 lõige 6.

6. üldsuunis

58. Ühingul peab olema poliitika, mille alusel saab eelnevalt määrata, kuidas toimub sobivuse hindamine olukordades, kus klient on juriidiline isik või vähemalt kahest füüsilisest isikust koosnev rühm või kui üht või mitut füüsilist isikut esindab teine füüsiline isik. Asjaomases poliitikas tuleks iga eespool osutatud olukorra puhul täpsustada menetlused ja kriteeriumid, mida oleks vaja järgida MiFID II direktiivi sobivuse nõuetele vastamiseks. Ühing peaks eelnevalt kooskõlas kehtiva poliitikaga teavitama kliente (kes on juriidilised isikud, selliste isikute või füüsiliste isikute rühmad, keda esindab teine füüsiline isik) selgesõnaliselt sellest, kelle suhtes tehakse sobivuse hindamist, kuidas sobivuse hindamine praktikas toimub ning milline on selle võimalik mõju asjaomastele klientidele.

Toetavad suunised

59. Ühingud peaksid kaaluma, kas riigi asjakohases õigusraamistikus on konkreetseid sätteid selle kohta, et õigusraamistikku tuleks sobivuse hindamisel arvesse võtta (näiteks juhul, kui seadusliku esindaja määramine on seadusega nõutud, nt alaealiste või teovõimetute isikute või juriidilise isiku puhul).
60. Poliitikas tuleks selgelt eristada olukordi, kus esindaja nähakse ette riigis kohaldatava õiguse alusel, näiteks juriidiliste isikute puhul, ning olukordi, kus esindajat ei ole ette nähtud, ning keskenduda tuleks viimati nimetatud olukordadele. Kui poliitikaga nähakse

¹⁸ Sellega seoses vt ka ESMA varasemad selgitused MiFID II direktiivi investorite kaitse teemaliste küsimuste ja vastuste osas (viide: ESMA35-43-349 – küsimus sobimatute toodetega tehtavate tehingute kohta).

ette klientide vahelised kokkulepped, tuleks neid selgesõnaliselt ja kirjalikult teavitada mõjust, mida asjaomased kokkulepped võivad avaldada nende vastavate huvide kaitsele. Vastavalt ühingu poliitikale võetud meetmed tuleks nõuetekohaselt dokumenteerida, et võimaldada järelkontrollide teostamist.

Olukorrad, mille puhul riigis kohaldatava õiguse alusel on ette nähtud esindaja

61. MiFID II delegeeritud määruse artikli 54 lõike 6 teises lõigus määratakse kindlaks, kuidas peaks sobivuse hindamine toimuma juhul, kui klient on füüsiline isik, keda esindab teine füüsiline isik või juriidiline isik, kui klient on soovinud kohtlemist kutselise kliendina. Tundub olevat mõistlik, et sama lähenemisviisi võiks kohaldada kõigile juriidilistele isikutele olenemata sellest, kas nad on soovinud kutselise kliendina kohtlemist või mitte.
62. Ühingud peaksid tagama, et asjaomane artikkel oleks menetluste kaudu liidetud nende struktuuri, mis tähendaks muu hulgas seda, et nad kontrollivad, kas esindaja on tegelikult vastavalt riigis kohaldatavale õigusele volitatud tegema tehinguid aluseks oleva kliendi nimel.

Olukorrad, mille puhul riigis kohaldatava õiguse alusel ei ole esindajat ette nähtud

63. Kui klient on vähemalt kahest füüsilisest isikust koosnev rühm ning riigis kohaldatava õiguse alusel ei ole esindajat ette nähtud, tuleks ühingu poliitikas selgeks teha, kellelt vajalikku teavet kogutakse ning kuidas toimub sobivuse hindamine. Kliente tuleks nõuetekohaselt teavitada ühingu lähenemisviisist (nagu on sätestatud ühingu poliitikas) ning asjaomase lähenemisviisi mõjust sellele, kuidas toimub sobivuse hindamine praktikas.
64. Ühingud võiksid kaaluda näiteks järgmisi lähenemisviise:
 - (a) nad võiksid paluda vähemalt kahest füüsilisest isikust koosneval rühmal määrata esindaja või
 - (b) nad võiksid kaaluda teabe kogumist igalt individuaalselt kliendilt eraldi ning sobivuse hindamist iga individuaalse kliendi kohta eraldi.

Kui vähemalt kahest füüsilisest isikust koosneval rühmal palutakse määrata esindaja

65. Kui vähemalt kahest füüsilisest isikust koosnev rühm nõustub määrama esindaja, võiks järgida sama lähenemisviisi, mida kirjeldatakse MiFID II delegeeritud määruse artikli 54 lõike 6 teises lõigus: teadmiste ja kogemustena võetakse arvesse füüsilise isiku esindaja või aluseks oleva(te) kliendi (klientide) nimel tehinguid tegema volitatud isiku teadmisi ja kogemusi. Asjaomane määramine peaks olema vormistatud kirjalikult ning vastavalt ja kooskõlas riigis kohaldatava õigusega ning asjaomane ühing peaks selle registreerima. Asjaomaseid kliente – rühma osa – tuleks selgesõnaliselt kirjalikus vormis teavitada mõjust, mida klientide vaheline kokkulepe võib avaldada nende vastavate õiguste kaitsmisele.

66. Kuid ühingu poliitika kohaselt võidakse aluseks oleva(te)lt kliendilt (klientidelt) nõuda nende investeerimiseesmärkidega nõustumist.
67. Kui osapooled ei suuda otsustada, millis(t)elt isiku(te)lt teavet teadmiste ja kogemuste kohta tuleks koguda, mida tuleks sobivuse hindamise jaoks finantsolukorra määramisel arvesse võtta või millised on nende investeerimiseesmärgid, peaks ühing kasutama kõige ettevaatlikumat lähenemisviisi, võttes vastavalt arvesse teavet kõige tagasihoidlikumate teadmiste ja kogemustega, kõige nõrgema finantsolukorraga või kõige konservatiivsemate investeerimiseesmärkidega isiku kohta. Teise võimalusena võib ühingu poliitikas olla sätestatud, et ühing ei saa sellises olukorras osutada investeerimiseesmärgide ega portfelligalitseemise teenuseid. Ühinged peaksid olema vähemalt ettevaatlikud, kui rühma kuuluvate klientide teadmiste ja kogemuste tasemes või finantsolukorras on olulisi erinevusi või kui investeerimiseesmärgide või portfelligalitseemise teenused võivad hõlmata võimendusega finantsinstrumente või tingimusliku kohustusega tehinguid, millega võib kaasneda olulise kahjumi risk, mis võib ületada klientide rühma esialgset investeringut, ning valitud lähenemisviis tuleks selgelt dokumenteerida.

Kui teavet kogutakse igalt individuaalselt kliendilt eraldi ning sobivust hinnatakse iga individuaalse kliendi kohta eraldi

68. Kui ühing otsustab koguda teavet ja hinnata sobivust iga rühma kuuluva individuaalse kliendi kohta eraldi, kui asjaomaste individuaalsete klientide omadused on oluliselt erinevad (nt kui ühing klassifitseeriks neid erinevate investeerimisportfellide alla), tekib küsimus, kuidas tagada osutatava investeerimiseesmärgide või portfelligalitseemise teenuste järjepidevus, arvestades vastava kliendirühma varasid või portfelli. Sellisel juhul võib finantsinstrument sobida ühele rühma kuuluvale kliendile, kuid teisele mitte. Ühingu poliitikas tuleb selgelt täpsustada, kuidas tuleb niisugustes olukordades käituda. Siinkohal peaks ühing jällegi kasutama kõige ettevaatlikumat lähenemisviisi, võttes arvesse teavet rühma kuuluva kõige tagasihoidlikumate teadmiste ja kogemustega, kõige nõrgema finantsolukorraga või kõige konservatiivsemate investeerimiseesmärkidega kliendi kohta. Teise võimalusena võib ühingu poliitikas olla sätestatud, et ühing ei saa sellises olukorras osutada investeerimiseesmärgide ega portfelligalitseemise teenuseid. Selles kontekstis tuleb märkida, et teabe kogumine kõigilt rühma kuuluvatelt klientidelt ning võttes hindamisel arvesse nende kõigi teadmiste taseme keskmist profiili, ei vasta tõenäoliselt MiFID II direktiivi üldisele eesmärgile tegutseda klientide parimates huvides.

Investeeringustoodete mõistmiseks vajalik kord

Asjakohased õigusaktid: MiFID II direktiivi artikli 16 lõige 2 ja artikli 25 lõige 2 ning MiFID II delegeeritud määruse artikli 54 lõige 9.

7. üldsuunis

69. Ühingud peaksid tagama, et investeeringustoodete olemuse ja omaduste (sh kulude ja riskide) mõistmiseks rakendatavad poliitika ja menetlused võimaldavad neil soovitada sobivaid investeeringuid või investeerida klientide nimel sobivatesse toodetesse.

Toetavad suunised

70. Ühingud peaksid kasutama selgeid ja objektiivseid menetlusi, meetodikaid ja vahendeid, mis võimaldavad neil asjakohaselt võtta arvesse iga investeeringustootet (mida nad võivad soovitada või millesse nad võivad investeerida klientide nimel) erinevaid omadusi ja asjakohaseid riskitegureid (nt krediidirisk, tururisk, likviidsusrisk¹⁹ jne). See peaks hõlmama ühingu tootejuhtimise kohustuste eesmärgil tehtud analüüsi arvesse võtmist²⁰. Selle raames peaksid ühingud hoolikalt hindama, kuidas teatud tooted võiksid teatavatel tingimustel käituda (nt vahetusvõlakirjad või muud võlainstrumendid, millele kohaldatakse pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi,²¹ mis võib näiteks muuta nende olemuse aktsiateks).
71. Eriti oluline on arvestada toodete keerukuse astet ning see tuleks sobitada klienditeabega (arvestades eriti klientide teadmisi ja kogemusi). Kuigi keerukus on suhteline mõiste, mis sõltub mitmest tegurist, peaksid ühingud sobivuse hindamisel toodetele antava keerukuse taseme asjakohaseks kindlaksmääramiseks lisaks arvesse võtma MiFID II direktiivis sätestatud kriteeriume ja põhimõtteid.
72. Ühingud peaksid kehtestama menetlused tagamaks, et nende tootepakkumises kasutatav investeeringustoodete mõistmiseks ja nõuetekohaseks klassifitseerimiseks kasutatud teave on usaldusväärne, täpne, järjepidev ja ajakohane. Asjaomaste meetmete vastuvõtmisel peaksid ühingud arvesse võtma kaalutavate toodete erinevaid omadusi ja laadi (nt eriomadustega keerukamate toodete puhul võivad olla vajalikud üksikasjalikumad meetodid ning ühingud ei tohiks investeeringustoodete mõistmiseks ja klassifitseerimiseks tugineda ainult ühele andmete esitajale, vaid peaksid asjaomaseid

¹⁹ On eriti oluline, et tuvastatud likviidsusriski ei tasakaalustataks teiste riskinäitajatega (nt nendega, mis on kasutusele võetud krediidi-/vastaspoole riski ja tururiski hindamiseks). Seda seetõttu, et toodete likviidsusnäitajaid tuleks võrrelda kliendi valmisolekuga hoida investeeringut teatud ajaperioodi, st nn hoiuaja jooksul.

²⁰ Eelkõige nõutakse MiFID II direktiivi artikli 24 lõike 2 teise lõigu kohaselt, et ühing „peab mõistma tema poolt pakutavaid või soovitatavaid finantsinstrumente“, et ta suudaks täita kohustust tagada pakutud või soovitatud toodete ja seotud lõppklientide sihtturu vaheline ühilduvus.

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/59/EL, millega luuakse krediidiasutuste ja investeerimisühingute finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse õigusraamistik ning muudetakse nõukogu direktiivi 82/891/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2001/24/EÜ, 2002/47/EÜ, 2004/25/EÜ, 2005/56/EÜ, 2007/36/EÜ, 2011/35/EL, 2012/30/EL ja 2013/36/EL ning määruseid (EL) nr 1093/2010 ja (EL) nr 648/2012, (ELT L 173, 12.6.2014, lk 190–348).

andmeid kontrollima ja kahtluse alla seadma või võrdlema esitatud andmeid mitme teabeallikaga).

73. Lisaks peaksid ühingud kasutatud teabe läbi vaatama, et see kajastaks mis tahes asjakohaseid muudatusi, mis võivad mõjutada toote klassifitseerimist. See on finantsturgude jätkuvat arengut ja kasvavat kiirust arvestades eriti oluline.

I.I KLIENTIDELE SOBIVATE TOODETE PAKKUMINE

Investeeringu sobivuse tagamiseks vajalik kord

Asjakohased õigusaktid: MiFID II direktiivi artikli 16 lõige 2 ja artikli 25 lõige 2 ning MiFID II delegeeritud määruse artikkel 21.

8. üldsuunis

74. Klientidele sobivate investeeringute pakkumiseks peaksid ühingud kehtestama poliitika ja menetlused, millega tagatakse, et nad võtavad järjekindlalt arvesse järgmisi aspekte:
- kogu kättesaadav klienditeave, mis on vajalik investeeringu, sealhulgas kliendi praeguse investeerimisportfelli (ja selles varade jaotuse) sobivuse hindamisel;
 - kõik sobivuse hindamisel kaalutavad investeeringute olulised omadused, sealhulgas kõik asjaomased riskid ja mis tahes otsesed või kaudsed kulud kliendile²².

Toetavad suunised

75. Ühingutel palutakse meeles pidada, et sobivuse hindamine ei piirdu finantsinstrumendi ostu soovitustega. Iga soovitus peab olema sobiv, olgu siis tegemist soovitusega osta või mitte osta, hoida või müüa instrumenti²³.
76. Ühingutel, kes tuginevad sobivuse hindamisel vastavatele vahenditele (näiteks näidisportfellid, varade jaotuse tarkvara või võimalike investeeringute riskiprofiili koostamise vahend), peaksid olema sobivad süsteemid ja kontrollimehhanismid tagamaks, et vahendid oleksid otstarbekohased ja annaksid rahuldavaid tulemusi.
77. Sellega seoses tuleks vahendid kavandada nii, et need arvestaksid iga kliendi või investeerimistoote kõiki asjakohaseid omadusi. Näiteks vahendid, mis liigitavad kliente või investeerimistooteid üksnes üldjoontes, ei ole otstarbekohased.
78. Ühing peaks kehtestama poliitika ja menetlused, mis muu hulgas aitaksid tagada järgmist:

²² Seoses kohustusega teavitada kliente kuludest vt MiFID II delegeeritud määruse artiklid 50 ja 51.

²³ Vt MiFID II delegeeritud määruse põhjendus 87 ning samuti CESRi IV jaotise punkt 31 „Nõustamise MiFID direktiivi kohane määratlus“, küsimused ja vastused, 19. aprill 2010, CESR/10-293.

- kliendile osutatavate nõustamis- ja portfelligalitseemise teenuste korral võetakse arvesse asjakohast riski hajutamise määra;
 - klient mõistab piisavalt hästi riski ja tulu seost, st riskivabade varade vältimatult väikest tasuvust, ajalise mõõtmise esinemist selle seose puhul ning kulude mõju investeringutele;
 - kliendi finantsolukord võimaldab investeringuid finantseerida ja klient suudab kanda investeringutest tulenevat võimalikku kahju;
 - mis tahes isiklike soovitude või selliste tehingute korral, mis sõlmitakse investeerimisnõustamise või mittelikviidset toodet hõlmava portfelligalitseemise teenuse osutamise ajal, võetakse arvesse aega, kui kaua on klient valmis investeringut hoidma, ning
 - ennetatakse mis tahes huvide konflikte, mis võiksid kahjustada sobivuse hindamise kvaliteeti.
79. Sobivuse hindamiseks vastuvõetava meetodika üle otsustamisel peaks ühing samuti arvesse võtma pakutavate teenuste liiki ja omadusi ning üldisemalt ärimudelit. Näiteks kui ühing osutab kliendile portfelligalitseemise teenust või nõustab klienti seoses portfelliga, peaks ta vastu võtma meetodika, mis võimaldab tal teostada sobivuse hindamise, mille puhul võetakse arvesse kogu kliendiportfelli tervikuna.
80. Sobivuse hindamisel peaks portfelligalitseemise teenust pakkuv ühing ühelt poolt hindama – kooskõlas käesolevate suuniste punktiga 38 – kliendi teadmisi ja kogemusi iga finantsinstrumendi liigi puhul, mis võidakse lisada tema portfelli, ning tema portfelli valitsemisega kaasnevat riski. Sõltuvalt seotud finantsinstrumentide keerukuse tasemest peaks ühing hindama kliendi teadmisi ja kogemusi üksikasjalikumalt, mitte ainult instrumendi liigi alusel (nt allutatud võlg, mitte võlakirjad üldiselt). Teisalt, arvestades kliendi finantsolukorda ja investeerimiseesmärke, võib sobivuse hindamise instrumendi (instrumentide) ja tehingu(te) mõju kohta teha tervikuna kliendi portfelli tasandil. Kui investeerimisstrateegia on praktikas määratletud portfelligalitseemise lepingus piisavalt üksikasjalikult, sobides kliendile MiFID II direktiivis sätestatud sobivuse kriteeriumide alusel ning kui ühing järgib seda strateegiat, võib investeerimisotsuste sobivust hinnata investeerimisstrateegia suhtes, nagu on sätestatud portfelligalitseemise lepingus ning kliendi portfelli tervikuna peaks peegeldama asjaomast kokkulepitut investeerimisstrateegiat.

Kui ühing teostab sobivuse hindamist, võttes investeerimisnõustamise teenuse osutamisel aluseks kliendi portfelli tervikuna, tähendab see seda, et ühelt poolt tuleks kliendi teadmiste ja kogemuste taset hinnata iga investeerimistoote ning seotud tehinguga kaasnevate riskide osas. Teisalt, arvestades kliendi finantsolukorda ja investeerimiseesmärke, võib sobivuse hindamise seoses toote ja tehingu mõjuga teha kliendi portfelli tasandil.

81. Kui ühing võtab sobivuse hindamisel aluseks kliendi portfelli tervikuna, peaks ta tagama portfelli ulatuses asjakohase riski hajutamise määra, võttes arvesse kliendi portfelli riskipositsiooni erinevate finantsriskide suhtes (geograafiline risk, valuutarisk, varaklassi risk jne). Näiteks juhul, kui ühingu arvates on kliendi portfell liiga väike, et võimaldada tõhusat krediidiriskide hajutamist, võib ühing kaaluda asjaomaste klientide suunamist nende investeringuliikide suunas, mis on „tagatud“ või iseenesest hajutatud (nt hajutatud investeerimisfond).

Ühingud peaksid olema krediidiriski suhtes eriti ettevaatlikud: kaaluda tuleks eriti kliendi portfelli riskipositsiooni ühe emitendi või sama rühma emitentide suhtes. Seda seetõttu, et kui kliendi portfell sisaldab ühe ettevõtja (või sama rühma kuuluvate ettevõtjate) tooteid, võib klient asjaomase ettevõtja kohustuste täitmata jätmisel kaotada kogu oma investeringu. Tegutsedes mudelite kaudu, mille puhul ühing pakub väärt-pabereid oma klientidele, tuletatakse ühingutele meelde ESMA 2016. aasta avaldust pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi²⁴ kohta, mille kohaselt „peaksid nad vältima liigset investeringute koondamist finantsinstrumentidesse (mille suhtes kehtib kriisilahenduskord), mille on väljastanud ühing ise või samasse rühma kuuluvad ettevõtjad“. Seetõttu peaksid ühingud lisaks toodete krediidiriski hindamiseks rakendatavatele meetodikatele (vt 7. suunis) vastu võtma ka *ad hoc* meetmeid ja menetlusi, et tagada krediidiriski kontsentratsiooni tõhus tuvastamine, ohjamine ja vähendamine (nt võidakse hõlmata eelnevalt fikseeritud künniseid)²⁵.

82. Et tagada automaatsete vahendite kaudu (isegi kui kliendisuhetus ei toimu automaatsete süsteemide kaudu) teostatud sobivuse hindamise järjepidevus, peaksid ühingud regulaarselt jälgima ja testima algoritme, mis toetavad soovitatud või klientide nimel tehtud tehingute sobivust. Asjaomaste algoritmide määratlemisel peaksid ühingud arvesse võtma kliendile esitatud pakkumises sisalduvate toodete olemust ja omadusi. Eelkõige peaksid ühingud tegema vähemalt järgmist:

- kehtestama asjakohased projekteerimistarkvara dokumendid, milles määratletakse selgelt algoritmide eesmärk, ulatus ja ehitus. Otsustamisskeemid või -eeskirjad peaksid vajaduse korral kuuluma asjaomaste dokumentide juurde;
- ühingutel peaks olema dokumenteeritud testimisstrateegia, milles selgitatakse algoritmide testimise ulatust. See peaks hõlmama testimiskavasid, testjuhtumeid, testimistulemusi, vigade parandust (kui on asjakohane) ning lõplikke testitulemusi;
- ühingud peaksid kehtestama asjakohased poliitikameetmed ja menetlused algoritmide muudatuste haldamiseks, sh asjaomaste muudatuste kontrollimiseks ja

²⁴ Vt „MIFID direktiivi praktikad ühingutele, kes müüvad finantsinstrumente, millele kohaldatakse pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi kohast kriisilahenduskorda“ (ESMA/2016/902).

²⁵ Selleks peaksid ühingud kooskõlas nimetatud ESMA avaldusega võtma arvesse pakutavate võlakirjade eriomadusi (sh nende riskiomadusi ja emitendi olukorda), samuti klientide finantsolukorda, sh võimet katta kahjumit ning investeerimiseesmäärke, sh nende riskiprofiili.

aruandluseks. Selleks tuleb kehtestada turvameetmed, et teostada kontrolle ja takistada volitamata juurdepääsu algoritmile;

- läbi vaatama ja ajakohastama algoritme, et tagada asjakohaste muudatuste kajastamine (nt turumuutused ja muudatused kehtivates õigusaktides), mis võivad mõjutada nende tõhusust;
- kehtestama poliitika ja menetlused, mis võimaldaksid tuvastada algoritmi mis tahes vea ning sellega asjakohaselt tegeleda, sh näiteks nõustamisteenuse peatamine, kui vea tõttu võidakse anda ebasobivat nõu ja/või rikutakse asjaomast õigusakti/määrust;
- kasutama asjakohaseid ressursse, sh inim- ja tehnoloogilisi ressursse, et teostada algoritmide toimimise kontrolli ja järelevalvet, vaadates pakutud nõustamisteenuse asjakohaselt ja õigeaegselt läbi, ning
- kehtestama asjakohase asutusesisese heakskiitmismenetluse, et tagada eespool osutatud sammude järgmine.

Samaväärsete toodete kulud ja keerukus

Asjakohased õigusaktid: MiFID II direktiivi artikli 25 lõige 2 ning MiFID II delegeeritud määruse artikli 54 lõige 9.

9. üldsuunis

83. Sobivuse hindamise poliitika ja menetlused peaksid tagama, et enne seda, kui ühing otsustab soovitatava(te) investeerimistoo(de)te või kliendi nimel valitsetavasse portfelli investeeritavate toodete üle, teostatakse põhjalik võimalike investeerimisalternatiivide hindamine, võttes arvesse toodete kulusid ja keerukust.

Toetavad suunised

84. Ühingud peaksid rakendama protsessi, võttes arvesse teenuse olemust, ärimudelit ja pakutavate teenuste laadi, et hinnata kättesaadavaid tooteid, mis on üksteisega samaväärsed selles, et suudavad vastata kliendi vajadustele ja olukorrale, nt sarnaste sihtturgude ning sarnase riski-tulu profiiliga finantsinstrumendid.
85. Kuluteguri kaalumisel peaksid ühingud arvesse võtma kõiki MiFID II direktiivi artikli 24 lõike 4 asjakohaste sätete ja seotud MiFID II delegeeritud määruse sätetega hõlmatud kulusid ja tasusid. Keerukuse osas peaksid ühingud järgima eespool 7. suunises osutatud kriteeriume. Piiratud tootevalikuga või üht toodet soovitavate ühingute puhul, kus samaväärsete toodete hindamine võib olla piiratud, on oluline kliente asjaomasest olukorrast teavitada. Selles kontekstis on eriti tähtis, et klientidele jagatakse asjakohast

teavet selle kohta, kui piiratud on pakutavate toodete valik, nagu on sätestatud MiFID II direktiivi artikli 24 lõike 4 punkti a alapunktis ii²⁶.

86. Kui ühing kasutab ühtseid portfellistrateegiaid või investeerimisettepanekute mudeleid, mis kehtivad erinevatele sama investeerimisprofiiliga klientidele (nagu ühing on kindlaks määranud), võib samaväärsete toodete kulu ja keerukust hinnata kõrgemal tasandil, keskselt (näiteks investeerimiskomisjoni siseselt või mõne muu komisjoni siseselt, kes tegeleb ühtsete portfellistrateegiate või investeerimisettepanekute mudelite määratlemisega), kuid ühing peab siiski tagama, et valitud investeerimistooted on sobivad ja vastavad iga kliendi puhul tema profiilile.
87. Ühingud peaksid suutma põhjendada neid olukordi, kus samaväärse asemel valitakse või soovitatakse kallimat või keerukamat toodet, võttes arvesse seda, et toodete valikuprotsessis investeerimisnõustamise või portfelligalitseamise kontekstis võib arvesse võtta ka lisakriteeriume (nt portfelli hajutus, likviidsus või riskitase). Ühingud peaksid dokumenteerima ja pidama arvet asjaomaste otsuste üle, sest ühingu kontrolliüksustel tuleks pöörata asjaomastele dokumentidele erilist tähelepanu. Vastavad dokumendid peaksid läbima asutusesisese läbivaatamise. Investeerimisnõustamisel võiksid ühingud selgelt määratletud põhjustel samuti otsustada teavitada klienti otsusest valida kulukam ja keerukam finantsinstrument.

Investeeringute ülemineku kulud ja kasulikkus

Asjakohased õigusaktid: MiFID II direktiivi artikli 16 lõige 2 ja artikli 25 lõige 2 ning MiFID II delegeeritud määruse artikli 54 lõige 11.

10. üldsuunis

88. Ühingud peaksid kehtestama asjakohase poliitika ja menetlused, millega tagatakse ülemineku kulude ja kasu analüüsimine, nii et ühingud on võimelised mõistlikult näitama, et vahetusest eeldatavalt saadav kasu on kuludest suurem. Ühingud peaksid lisaks kehtestama asjakohased kontrollimeetmed, et vältida MiFID II direktiivi asjaomaste nõuete täitmisest kõrvalehoidmist.

Toetavad suunised

89. Asjaomase suunise tähenduses ei loeta vahetuseks selliseid investeerimisotsuseid nagu valitsemise all oleva portfelli tasakaalustamine „passiivse strateegia“ korral indeksi järgimiseks (vastavalt kokkuleppele kliendiga). Kahtluste vältimiseks loetakse vahetuseks mis tahes tehinguid, kus asjaomaseid künniseid ei säilitata. Iseenesest kutseliste klientide puhul võidakse kulu ja kasu analüüs teostada investeerimisstrateegia tasandil.

²⁶ Vastavalt MiFID II direktiivile ei pea ühingud seetõttu arvesse võtma kõikvõimalikke turul esinevaid investeerimisvõimalusi, et vastata MiFID II delegeeritud määruse artikli 54 lõike 9 nõudele.

90. Ühingud peaksid arvesse võtma kogu vajalikku teavet, et teostada ülemineku kulu ja kasu analüüs, st kaalutavate uu(t)e investeringu(te) eeliste ja puuduste hindamine. Kulumõõte kaalumisel peaksid ühingud arvesse võtma kõiki MiFID II direktiivi artikli 24 lõike 4 asjakohaste sätete ja seotud MiFID II delegeeritud määruse sätetega hõlmatud kulusid ja tasusid. Selles kontekstis võivad asjakohaseks osutada nii kulu ja kasu rahalised kui ka mitterahalised tegurid. Need on näiteks:
- kavandatava alternatiivse tehingu oodatav netotulu (mille puhul võetakse arvesse ka võimalikke kliendi (klientide) tehtavaid ettemakseid) vs olemasoleva investeringu oodatav netotulu (mille puhul tuleks lisaks arvesse võtta võimalikke väljumiskulusid, mida klient (kliendid) võivad kanda juba tema (nende) portfellis olevast tootest loobumisel);
 - kliendi asjaolude ja vajaduste muutumine, mis võib olla vahetuse kaalumise põhjus, nt lühiajalise likviidsuse vajadus ootamatu ja ettekatsematu perekondliku sündmuse tagajärjel;
 - tootemaduste ja/või turutingimuste muutumine, mis võib olla kliendi (klientide) portfelli(de) vahetuse kaalumise põhjus, st kui toode muutub turusuundumuste tõttu mittelikviidseks;
 - kliendile portfelli vahetusega kaasnev kasu, nt i) portfelli hajutatuse suurenemine (geograafilise ala, instrumendi liigi, emitendi liigi jne alusel), ii) portfelli riskiprofiili parem vastavus kliendi riskieesmärkidele, iii) portfelli likviidsuse kasv või iv) portfelli üldise krediidiriski vähenemine.
91. Investeerimisnõustamisel tuleb sobivuse hindamise aruandele (mille ühing peab esitama enne tehingu tegemist jaekliendile) lisada üksikasjalik selgitus põhjuste kohta, miks soovitatud vahetuse kasu on suurem kui sellega kaasnevad kulud.
92. Ühingud peaksid kehtestama süsteemid ja kontrollid, et jälgida soovitatava vahetuse kulude ja kasu hindamise kohustuse eiramise riski, nt olukordades, kus toote müügi nõuandele järgneb hiljem (nt mõni päev hiljem) teise toote ostmise nõuanne, kuid kaks tehingut olid tegelikult algusest peale rangelt seotud.
93. Kui ühing kasutab ühtseid portfellistrateegiaid või investeerimisettepanekute mudelid, mis kehtivad erinevatele sama investeerimisprofiiliga klientidele (vastavalt ühingu määratlusele), võib vahetuse kulude/kasu analüüsi teostada kõrgemal tasandil kui iga individuaalse kliendi või iga individuaalse tehingu tasandil. Ehk täpsemalt, kui vahetuse üle otsustatakse keskselt, näiteks investeerimiskomisjoni siseselt või mõne muu komisjoni siseselt, kes tegeleb ühtsete portfellistrateegiate või investeerimisettepanekute mudelite kindlaksmääramisega, võib kulude/kasu analüüsi teostada asjaomase komisjoni tasandil. Kui vahetuse üle otsustatakse keskselt, kehtib vastaval tasandil teostatud kulude/tulude analüüs kõigile sarnastele kliendiportfellidele, ilma et oleks vaja hinnata iga individuaalset klienti eraldi. Sellises olukorras võiks ühing lisaks asjaomase komisjoni tasandil kindlaks määrata põhjuse, miks otsustatud vahetust

ei teostata teatud klientide puhul. Kuigi kulude/tulude analüüsi võib sellistes olukordades teostada kõrgemal tasandil, peab ühing sellele vaatamata kasutama asjakohaseid kontrole veendumaks, et teatud klientide puhul puuduvad konkreetsed omadused, mis vajavad analüüsimist diskreetsemal tasandil.

94. Kui portfelligalitseja on kliendi konkreetsete investeerimisvajaduste tõttu kliendiga kokku leppinud eriotstarbelistes volitustes ja investeerimisstrateegias, peaks vahetuse kulude-tulude kliendi tasandi analüüs olema erinevalt eespool osutatust²⁷ asjakohasem.
95. Vaatamata eespool öeldule, kui portfelli haldur leiab, et portfelli parameetrite ülesehitust tuleks muuta viisil, mis ei ole kliendiga kokku lepitud volituste alusel lubatud (nt omakapitalile keskenduva strateegia vahetamine fikseeritud sissetulekule keskenduva strateegia vastu), peaks portfelligalitseja seda kliendiga arutama ning läbi vaatama või teostama uue sobivuse hindamise, et kokku leppida uutes volitustes.

I.II MUUD SEOTUD NÕUDED

Ühingu personali kvalifikatsioon

Asjakohased õigusaktid: MiFID II direktiivi artikli 16 lõige 2, artikli 25 lõiked 1 ja 9 ning MiFID II delegeeritud määruse artikli 21 lõike 1 punkt d.

11. üldsuunis

96. Ühingutel on vaja tagada, et sobivuse hindamise materiaalsed aspektidega seotud töötajatel oleksid vajalikud oskused, teadmised ja asjatundlikkus.

Toetavad suunised

97. Töötajad peavad mõistma rolli, mida nad täidavad sobivuse hindamisel, ning neil peavad olema ülesannete täitmiseks vajalikud oskused, teadmised ja asjatundlikkus, sealhulgas piisavad teadmised asjaomaste regulatiivsete nõuete ja menetluste kohta.
98. Töötajatel, kes pakuvad klientidele ühingu nimel investeerimisnõustamist või teavet finantsinstrumentide, investeerimisteenuste või kõrvalteenuste kohta (sh portfelligalitsejate teenuste osutamisel), on vajalikud teadmised ja pädevused, mis on sätestatud MiFID II direktiivi artikli 24 lõikes 1 (ja täpsustatud ESMA suunistes teadmiste ja pädevuste hindamise kohta²⁸), sh seoses sobivuse hindamisega.
99. Teistel töötajatel, kes ei puutu otseselt kokku klientidega (ning kelle suhtes ei kohaldata seetõttu punktis 97 nimetatud uusi sätteid), kuid kes osalevad sobivuse hindamisel muul viisil, peavad sellegipoolest olema vajalikud oskused, teadmised ja asjatundlikkus

²⁷ Suhete kohta kutseliste klientidega vt punkt 89.

²⁸ Viide: ESMA71-1154262120-153 EN (rev). ES

sõltuvalt nende konkreetsest rollist sobivuse hindamise protsessis²⁹. See võib olla näiteks seotud küsimustike koostamise, sobivuse hindamist reguleerivate algoritmide või muude sobivuse hindamise teostamiseks vajalike aspektide määratlemise ja sobivusnõuetele vastavuse kontrollimisega.

100. Vajaduse korral, kui kasutatakse automaatseid vahendeid (sh hübriidvahendid), peaksid investeerimisühingud tagama, et nende töötajatel, kes osalevad asjaomaste vahendite määramisega seotud tegevuses:
 - (a) on asjakohane arusaam digitaalsel nõustamisel kasutatavast tehnoloogiast ja algoritmidest (eelkõige suudavad nad aru saada digitaalse nõustamise aluseks olevate algoritmidega seotud põhimõtetest, riskidest ja eeskirjadest) ning
 - (b) suudavad aru saada ja läbi vaadata algoritmide abil loodud digitaalseid/automaatseid nõuandeid.

Registripidamine

Asjakohased õigusaktid: MiFID II direktiivi artikli 16 lõige 6, artikli 25 lõiked 5 ja 6 ning MiFID II delegeeritud määruse artiklid 72, 73, 74 ja 7%.

12. üldsuis

101. Ühingud peaksid vähemalt
 - (a) rakendada sobivat andmete registreerimise ja säilitamise korda, et seoses sobivuse hindamisega tagada korrastatud ja läbipaistev registripidamine, sealhulgas kogudes kliendilt teavet, registreerides kõik sobivuse hindamise järgselt esitatud investeerimise nõuanded ja tehtud investeeringud (ning negatiivsed investeeringud) ning esitades kliendile seotud sobivusaruanded;
 - (b) tagama, et registreerimiskorraga saaks avastada ebaõnnestunud sobivushinnanguid (näiteks eksitavat müüki);
 - (c) tagama, et peetavad registrid, sh klientidele esitatud sobivusaruanded oleksid kättesaadavad ühingu asjaomastele isikutele ja pädevatele asutustele;
 - (d) kehtestama asjakohaseid ja piisavaid menetlusi, millega kõrvaldada

²⁹ ESMA juhib tähelepanu sellele, et mõningad liikmesriigid nõuavad investeerimise nõustamise ja/või portfelli või samaväärsete süsteemide valitsemise teenust osutavatelt töötajatelt pädevustunnistust, et tagada sobivuse hindamise materiaalsete aspektidega seotud personali teadmiste ja asjatundlikkuse vajalik tase.

(e) *Toetavad suunised*

102. Ühingutes vastu võetud registripidamise kord peab olema selline, et ühingud saaksid tagantjärele kindlaks teha (negatiivse) investeeringu tegemise ning investeerimisnõuannete jagamise põhjused, isegi kui nõustamise tagajärjel tegelikku (negatiivset) investeerimist ei tehtud. See võib olla oluline kliendi ja ühingu vahelise vaidluse korral. Samuti on seda vaja kontrolli eesmärgil – näiteks kui registrit korralikult ei peeta, võib see takistada pädeval asutusel hinnata ühingu sobivuse hindamise menetluse kvaliteeti ning nõrgendada juhtimisega seotud teabe asjakohasust eksitava müügi riskide tuvastamisel.
103. Ühing peab seepärast registreerima kogu asjakohase teabe sobivuse hindamise kohta, näiteks kliendiandmed (sealhulgas selle, kuidas andmeid kliendi riskiprofiili kindlaks määramiseks kasutatakse ja tõlgendatakse) ning kliendile soovitatud või kliendi nimel ostetud finantsinstrumentide teabe, samuti klientidele esitatud sobivusaruande. Register peaks sisaldama järgmisi andmeid:
- kõik muudatused, mis ühing on teinud seoses sobivuse hindamisega, eelkõige kõik kliendi investeerimisriski profiili muudatused;
 - profiiliga sobivad finantsinstrumentide liigid ja sellise hindamise põhimõtted, samuti kõik muudatused ja nende põhjused.
104. Ühingud peaksid mõistma lisariske, mis võivad mõjutada investeerimisteenuste osutamist veebi-/digitaalsete vahendite kaudu, nt pahatahtlik kübertegevus, ning peaksid kehtestama korra asjaomaste riskide leevendamiseks³⁰.

³⁰ Ühingud ei peaks asjaomaseid riske kaaluma mitte ainult suunises sätestatu kontekstis, vaid seoses ühingu MiFID II direktiivi artikli 16 lõike 4 kohaste ulatuslikemate kohustustega võtta mõistlikke meetmeid, et tagada investeerimisteenuste osutamise ning investeerimistevõime järjepidevus ja korrapärasus ning järgida vastavaid sellega seotud delegeeritud määruse nõudeid.